

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבתפרשת "תולדות"

1. "אברהם הוליד את יצחק". וכי אין אנו יודעים שאברהם הוליד את יצחק, אם יצחק הוא בן אברהם? (8 תירוצים)
2. מי היה דומה בקלסטר פניו לאברהם אבינו ע"ה? (4 אנשים)
3. מתי בדיוק נהיה יצחק דומה לאברהם אביו? (5 דעות)
4. מדוע התעכב יצחק עד גיל 40 שנה לישא אישה, הרי מצוה לישא אישה בגיל 18? (2 תירוצים)
5. כמה תפילות התפלל יצחק על רבקה אשתו?
6. מדוע כתוב "ותהר רבקה אשתו", הרי ידוע שרבקה היתה אשתו של יצחק?
7. מדוע יעקב בעט לצאת החוצה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הרי הוא יושב ולומד את כל התורה כולה מפי מלאך? (2 תירוצים)
8. בשלמא יעקב לא יצא כי עשו חוסם לו את הדרך, אבל עשו למה לא יצא?
9. כיצד לעשו היה רצון לצאת לע"ז כבר במעי אמו, הרי ידוע שהיצר הרע נכנס באדם רק בשעת לידתו, שנאמר: "לפתח חטאת רובץ"? (4 תירוצים)
10. מדוע רבקה הלכה לדרוש את ה', פירש"י בבית מדרשו של שם. (ב"ר). ולקמן (כה, כז) יעקב איש תם יושב אהלים, פירש"י באהלו של שם ואהלו של עבר. ולקמן (כח, ט) פירש"י שהלך יעקב לבית מדרשו של עבר?
11. מעשה רבקה מעורר תמיהה גדולה, הרי יצחק בעלה היה נביא שזכה להתגלות ה' כמה פעמים, וכן אברהם עדיין קיים בעולם (שנפטר כשהיו יעקב ועשו בגיל 15 שנה) והוא נביא גדול שהיה ממש משוחח עם ה', ומדוע לא הלכה אל אחד מהם לשאול, ובמיוחד שהם המשפחה הקרובה וגם נמצאים לידה? (4 תירוצים)
12. מדוע אחז יעקב בעקב עשו? (3 תירוצים)
13. מי קרא ליעקב את שמו? (3 דעות)
14. "ויגדלו הנערים" [כה, כז], פירש רש"י כיון שנעשו בני 13 שנה, זה פירש לבתי מדרשות, וזה פירש לע"ז (ב"ר סג, י). וקשה שרש"י בהמשך (כה, ל) כתב שהקב"ה קיצר את שנות חייו של אברהם בחמש שנים ונפטר בגיל 175 במקום 180, כדי שימות בשיבה טובה ולא יראה את עשו יוצא לתרבות רעה. ובאותו יום שנפטר אברהם היו עשו ויעקב בני 15 שנה? (3 תירוצים)
15. מדוע יצא עשו לתרבות רעה? (2 תירוצים)
16. מדוע שאל עשו את יצחק אביו שאלות דווקא בענייני מעשרות ולא בעניינים אחרים?
17. מה הפירוש "יושב אוהלים" האמור אצל יעקב? (4 פירושים)

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

18. תמהו המפרשים היאך היה אוכל יצחק ממאכלי עשיו, וכמו שמדוקדק גם בפסוק זה "כי ציד בפיו" ותרגם אונקלוס וכן הוא ברש"י שיצחק אהב את עשיו מפני שהיה אוכל מצידו, וכן אנו מוצאים להלן שיצחק מצוה את עשיו "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה", וקשה שעשיו היה מומר ומבואר בגמרא שאסור לאכול משחיטת מומר לעבודה זרה, ושחיטת מומר הרי היא נבלה. והלא האבות קיימו את כל התורה כולה ואפילו עירובי תבשילין, והרי אין הקב"ה מביא תקלה לידי צדיקים? (10 תירוצים)
19. מדוע בישל יעקב נזיד? (3 תירוצים)
20. מדוע עשו כפל לשונו "האדום-האדום"? (6 תירוצים)
21. מדוע עשו חשב שהוא הולך למות? (5 תירוצים)
22. כיצד מכר עשו ליעקב את הבכורה, הרי זה דבר שלא בא לעולם, וא"א להקנותו? (7 תירוצים)
23. מדוע יעקב אבינו נתן לעשיו לחם, הלא לא ביקש ממנו אלא נזיד עדשים? (9 תירוצים)
24. "ויאמר אחותי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגוני אנשי המקום על רבקה" [כו, ז]. מדוע יצחק אמר 'פן' שפירושו 'אולי', ואברהם אמר 'והרגו אותי' כלומר בוודאי? (2 תירוצים)
25. על מה מרמזים 3 הבארות שחפר יצחק? (3 תירוצים)
26. מדוע כהו עיניו של יצחק? (15 תירוצים)
27. היאך יתכן שעשו נודע בקיום מצוות כיבוד הורים בהידור, עד שחז"ל שיבחוהו, הרשה לנשיו להקטיר קטורת לע"ז בבית הוריו ולצערם? (4 תירוצים)
28. אלו דברים נתכסו מעיני בני אדם? (7 דברים)
29. "שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד" [כז, ג]. רש"י: שא נא- חדד סכינך ושחוט יפה שלא תאכילני נבלה, וצודה לי- מן ההפקר ולא מן הגזל. לכאורה קשה אם עשו היה כשר בעיניו של יצחק, עד כדי כך שאהב אותו ורצה לברך אותו ברכות נשגבות, כיצד לא סמך עליו בענייני נבילות וגזל? (3 תירוצים)
30. מדוע יצחק היה צריך לקבל אוכל (מעשו) כדי לברכו? (2 תירוצים)
31. אם יצחק ידע את גודל רשעותו של עשו, מדוע לא ביקש לברך את יעקב? (2 תירוצים)
32. באיזה תאריך בירך יצחק את יעקב, ומדוע נצרך לשני גדיים? (3 דעות)
33. מנין הגיעו בגדי החמודות של עשו? (2 דעות)
34. היאך רבקה אמנו נתנה ליעקב בגדי עשיו בלא דעתו, והלא שואל שלא מדעת גזלן הוי? (12 תירוצים)

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

35. "את בגדי עשו בנה הגדול... ותלבש את יעקב בנה הקטן" [כז, טו]. מדוע האריך הפסוק לומר שעשו הוא הגדול ויעקב הוא הקטן, וכי אין אנו יודעים זאת?
36. כיצד הבחין יצחק שהקול קול יעקב? (4 תירוצים)
37. "ראה ריח בני". מהם ברכות הריח? (5 ברכות)
38. מדוע הקב"ה סובב את העניינים שיעקב יקבל את הברכות במרמה כעשו ולא ביושר כיעקב?
39. מדוע עשו רצה להמתין שיצחק אביו ימות, ולא הרג את יעקב אחיו מיד? (6 תירוצים)
40. "קצתי בחיי" [כז, מו] האות ק' במילה 'קצתי' היא זעירא (קטנה). מדוע? (2 תירוצים)
41. כמה מצוות יש בפרשה?
42. כמה פסוקים יש בפרשה?

שבת שלום ומבורך

ולימוד פורה ומהנה

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

שאלות ותשובות לפרשת "תולדות"

43. "אברהם הוליד את יצחק". וכי אין אנו יודעים שאברהם הוליד את יצחק, אם יצחק הוא בן אברהם? (8 תירוצים)

א. אברהם עם האות ה' הוליד את יצחק, ולא אברם שהיה עקר. (רש"י ע"פ ב"ר מד י)
 ב. עיקר התולדות של אברהם הוא יצחק, ולא ישמעאל או בני קטורה ששילחם. (רס"ג)
 ג. זה היה לשון הבריות בגלל שהיה יצחק דומה לאברהם אברהם במצוות ומעשים טובים. (רד"ק)
 ד. אמנם היה יצחק בן אברהם משרה אבל עם נשמה של נקבה ומבלי יכולת ללדת, וע"י מעשה העקדה יצחק מת ואברהם כביכול הוליד אותו מחדש עם נשמה של זכר ויכולת ללדת. (ע"פ הזוהר ואור החיים) ובעומק הדברים יש להוסיף ששרה היתה גלגול של חוה ובאה לתקן מה שפגמה בחטא עץ הדעת, וכשילדה את יצחק חלקה את נשמתה עמו, ולכן לא היה ראוי להוליד, ולכן אברהם לא חיתן אותו בן י"ח לחופה, וזה היה עונש על כך שצחקה ולא האמינה, ולכן שיצחק מת מיראת העקידה פרחו גם נשמתה כי הם נשמה אחת, ואז אותה נשמה עברה לאיל והוא נשחט וכך תוקנה אותה נשמה לגמרי, ויצחק קיבל נשמה חדשה של זכר והיה ראוי להוליד. ואברהם ידע את כל זה ולכן בכה כל הדרך ג' ימים ובעת שספד לה בכה מעט ולכן כתיב 'ולבכתה' כ' זעירא.

ה. כל התולדות של יצחק - יעקב ועשו האמורים בפרשה כמו שפירש"י, הם בזכות שאברהם הוליד את יצחק, ולכן הוא צדיק בן צדיק ותפילתו התקבלה, ואילו של רבקה שהייתה צדיקה בת רשע, לא התקבלה. כמו שפירש"י בהמשך.

ו. אברהם לא היה אביו של יצחק רק מבחינה ביולוגית, אלא אברהם גם הוליד את יצחק מבחינה רוחנית שלימדו תורה, שכל המלמד תורה את בן חברו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.

ז. אברהם לא היה אביו של יצחק רק מבחינה ביולוגית, אלא אברהם גם הוליד את יצחק מהבחינה הזאת שזיכה אותו בעושר וכבוד וחיים בלא שום מאורע של צער. (אור החיים)

ח. ע"פ האר"י ז"ל הקדוש א"ל: דהנה ידוע שבחטא אדם הראשון היו ג' עברות חמורות ע"ז ש"ד וג"ע. והם תוקנו ע"י האבות הקדושים: אברהם תיקן ע"ז ששבר הפסלים והפיץ אמונת ה' בעולם. יצחק תיקן ש"ד שנעקד ע"ג המזבח. ויעקב תיקן ג"ע שלא ראה קרי מימיו מרוב קדושה וטהרה. וידוע שהבל חטא שהציץ בשכינה בזמן שה' שעה למנחתו, ולכן נתחייב מיתה. ובאברהם היה ניצוץ של אדם הראשון, וביצחק היה ניצוץ של הבל. [ש-הבל בגימטריה 37, ובגיל זה נעקד יצחק, אבל גם הוא הציץ בשכינה ולכן לא תיקן את חטאו של הבל, ורק משה רבנו בלבת האש מתוך הסנה תיקן את העניין]. ולכן אמר הכתוב: 'יצחק בן אברהם' משרה בזמן הזה, אבל כבר קודם לכן 'אברהם הוליד את יצחק', אברהם- כלומר אדם שהיה משורש נשמתו, הוליד את יצחק- כלומר את הבל שהיה משורש נשמתו, ויחד הם באו לתקן מעשיהם.

44. מי היה דומה בקלסטר פניו לאברהם אבינו ע"ה? (4 אנשים)

א. לוט, שנאמר: "כי נשבה אחיו" (יד, יד), וכי לוט אחיו של אברהם היה? אלא קלסטר פניו היה דומה לו. (ילקוט שמעוני בראשית רמז עג). וכן נאמר: (יג, ח) "ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רעיך כי אנשים אחים אנחנו", וכי אחים היו? אלא שהיה קלסטר פניו דומה לו" (מדרש רבה בראשית פרשה מא, ו).

ב. אליעזר, שנאמר: "ויאמר (לבן לאליעזר) בא ברוך ה', שהיה לבן סבור בו (באליעזר) שהוא אברהם שהיה קלסטר פניו דומה לו". (בראשית רבה פרשה ט, ז). וכן נאמר: "זקן ביתו" (כד, א) שקלסטר פניו של אליעזר היה דומה לקלסטר פניו של אברהם.

ג. יצחק, שנאמר: (כה, יט) "ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק". אומר רש"י לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה... מה עשה הקב"ה צר לקלסטר פניו של יצחק דומה לאברהם. [יש אומרים שזה קרה רק במשתה שעשה אברהם ביום היגמל יצחק]. וכן נאמר "בן לזקוניו" (כא, ב) ופירש"י: שהיה זיו אקונין של יצחק דומה לאברהם. (ב"ר נג, ו)

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

ד. משה רבינו. שנאמר: "ומשה עלה אל האלהים", הה"ד (תהלים ח) "עלית למרום שבית שבי", מהו עליית? נתעלית ונתגששת עם המלאכים של מעלה... באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטרין של פניו של משה דומה לאברהם. אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו". (מדרש רבה שמות פרשה כח, א)
א"כ יוצא שאברהם - לוט - אליעזר - יצחק - ומשה, היו דומים אחד לשני, אם כי אצל משה ייתכן שזה רק לזמן מסויים כשהיה בשמיים.

45. מתי בדיוק נהיה יצחק דומה לאברהם אביו? (5 דעות)

א. י"א מיד כנולד.

ב. י"א בברית המילה בגיל 8 ימים.

ג. י"א כעבור כ"ד חודש שנגמל מאמו.

ד. י"א בבר מצווה בגיל 13.

ה. י"א לאחר העקדה בגיל 37.

46. מדוע התעכב יצחק עד גיל 40 שנה לישא אישה, הרי מצוה לישא אישה בגיל 18? (2 תירוצים)

א. כי היה לומד בישיבה ורצה ללמוד בנחת, ואדם נשוי טרוד בהחזקת ביתו והרי הוא מנוע מהלימוד. ובגיל 40 אדם עומד על דעת רבו, ונשלמת דעתו. ואז נשא אישה.

ב. כי היה חפץ לישא אישה רק ממשפחתו, ולכן היה צריך להמתין עד שתיוולד. (ב"ר ורש"י)

47. כמה תפילות התפלל יצחק על רבקה אשתו?

515 תפילות, כמנין: ואתחנן - שירה - ישרה - יצחק רבקה.

48. מדוע כתוב "ותהר רבקה אשתו", הרי ידוע שרבקה היתה אשתו של יצחק?

ללמדנו שלא היה צורך לשנות שמה כפי שהיה אצל שרה. (כלי חמדה)

49. מדוע יעקב בעט לצאת החוצה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הרי הוא יושב ולומד את כל התורה כולה מפי מלאך? (2 תירוצים)

א. 'הרחק משכן רע', ולכן יעקב העדיף לצאת גם במחיר של הפסד לימוד ביטול תורה מפי מלאך.

ב. נפשו של יעקב כמהה להגיע לעבוד עבודה עצמית מאשר לימוד ע"י מלאך, משום ש'רוצה אדם בקב לו מתשעה קבין של חברו'. [ולכן לפני אישה מעוברת לא צריך לקום אפילו שהעובר יודע את כל התורה, כי אין זה מעבודה עצמית אלא מתנת שמיים].

50. בשלמא יעקב לא יצא כי עשו חוסם לו את הדרך, אבל עשו למה לא יצא?

עשו הרשע העדיף 'להתאפק' ולחכות עוד קצת ולא לצאת לעבודה זרה שלו העיקר שיעקב לא יוכל לצאת וללכת ללמוד תורה. כך היא דרכם של רשעים.

51. כיצד לעשו היה רצון לצאת לע"ז כבר במעי אמו, הרי ידוע שהיצר הרע נכנס באדם רק בשעת לידתו, שנאמר: "לפתח חטאת רובץ"? (4 תירוצים)

א. מתרץ רבי משה שפירא: יש שני סוגי יצר הרע. האחד - יצר הרע הרגיל, אדם שרדוף בתאוות והנאות. היצר הרע מסוג זה - ודאי נכנס באדם רק ברגע שנולד, שהרי מבואר בגמרא (נדה ל:): שבהיותו עובר נר דלוק על ראשו והמלאך מלמדו תורה, וצופה מסוף העולם ועד סופו. וא"כ, כיון שלומד תורה - ודאי אין בו יצר הרע כלל. וכשנולד בא מלאך וסוטר על פניו ומשכח כל התורה שלמד, ואז נכנס בו יצר הרע, שנאמר: "לפתח חטאת רובץ", וזהו יצר הרע הטבעי השואף לתאוות. אבל יש יצר הרע נוסף, קשה ממנו - יצר הרע להכעיס! כלומר, גם כשאין לאדם הנאה - כל רצונו הוא להכעיס את הקב"ה, ח"ו, ואפילו אם ימות. וזהו יצר הרע רוחני שנכנס באדם אפילו טרם שנולד.

ואלו הן שתי הבחינות של עשיו - שני סוגי היצר הרע: יצר הרע לתאוות - הוא אדום, שבהול לאכילה ולהנאה. ויצר הרע להכעיס את הקב"ה - כעמלק שעוקץ ומת. ויצר הרע כזה - אסור באיסור גמור להשאירו בעולם! ולכן, אדום ועמלק - בניו של עשיו, ירשו את הבחינות הללו מעשיו עצמו, שהתקיימו בו שתי הבחינות: היה רשע על מנת ליהנות, וגם רשע להכעיס. וכמו שמצינו אצל עשיו, שבאותו יום שאיבד

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

עשיו את הבכורה עבר חמש עברות: בא על נערה המאורסה והרג את נמרוד - עברות שיש בהן הנאה, ולאחר מכן, כפר בתחיית המתים, כפר בהקב"ה, וביזה את הבכורה - עברות ללא שום הנאה גשמית, עבירות להכעיס! (תורת חסד).

ב. יש אומרים שעשו רצה לצאת כדי להרוס את בתי הע"ז וזה היה חלק מההצגות שלו כביכול הוא צדיק. כמו ששאל את יצחק אביו האריך מעשרין את המלח ואת התבן?!

ג. אפשר לבאר שזה לא היה יצר הרע רגיל, אלא טבע רע ומושחת וזה שייך כבר בעיבור. (גור אריה)

ד. יש מ"ד דס"ל שיצר הרע נכנס באדם כבר משעת היצירה, וא"כ א"ש. (נחלת יעקב)

52. מדוע רבקה הלכה לדרוש את ה', פירש"י בבית מדרשו של שם. (ב"ר). ולקמן (כה, כז)

יעקב איש תם יושב אהלים, פירש"י באהלו של שם ואהלו של עבר. ולקמן (כח, ט) פירש"י שהלך יעקב לבית מדרשו של עבר?

כשרבקה הלכה לדרוש את ה' היא הלכה לגדול שבדור, והוא היה שם, כי היה יותר גדול מעבר. כיעקב למד תורה הוא למד גם אצל שם וגם אצל עבר וביקש כמה שיותר ללמוד ולהכים, וגם אין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ, ובזה מותר ללכת גם לקטן שבדור. ולפני שהלך לחרן הלך לבית מדרשו של עבר, שאז כבר נפטר שם.

53. מעשה רבקה מעורר תמיהה גדולה, הרי יצחק בעלה היה נביא שזכה להתגלות ה' כמה פעמים, וכן אברהם עדיין קיים בעולם (שנפטר כשהיו יעקב ועשו בגיל 15 שנה) והוא נביא גדול שהיה ממש משוחח עם ה', ומדוע לא הלכה אל אחד מהם לשאול, ובמיוחד שהם המשפחה הקרובה וגם נמצאים לידה? (4 תירוצים)

א. הנצי"ב מוולוז'ין מבאר, שיש ב' אופני נבואה האחד מה שמדבר עמו ה' לשעה וזה נקרא נביא, והשני הרואה דברים נעלמים ברוח הקודש וזה היה נקרא רואה (כמו שכתוב בשמואל ט), ואברהם היה נביא באופן הראשון בלבד, לכן הלכה לאדם גדול שידעה כי הוא רואה. ע"ש. כלומר הסיבה שהלכה אל שם היא משום שלא היה ביכולתם של אברהם ויצחק לראות דברים נסתרים כפי רצונם, אלא רק מה שה' מגלה אליהם. לעומתם, שם בנו של נח, היה נקרא "רואה" אשר ביכולתו לראות ברוח הקודש, ולכן הלכה דווקא אליו.

ב. בגור אריה למהר"ל מפראג כתב טעם אחר לגמרי: והא דלא שאלה את יצחק או את אברהם יש לומר שהיתה סבורה שמא בשביל חטא יש לה צער העיבור כל כך, שהרי אמרו רבותינו (מסכת סוטה יב) "ותהר האשה ותלד בן" א"ר יהודה בן זבינא מקיש לידתה להורתה, מה הורתה שלא בצער אף לידתה שלא בצער, מכאן לנשים צדקניות שלא היו בפיתקה של חוה. כלומר יולדות בלא צער, והיתה רבקה מתיירא שמא תתגנה בעיני בעלה או שיאמר אברהם ליצחק שאינה הגונה לו וישא אחרת או יגרשנה. עד כאן דבריו. ועל פי זה יש לומר שאחרי שומעה את דברי הנבואה, שעתידיים לצאת ממנה ב' גויים והאחד לא יהיה עובד ה' כלל, לא גילתה את הדבר לאברהם ויצחק. ודבר זה תואם למה שנראה מהפסוקים שיצחק האמין ביכולתו לכוון את עשו לדרך טובה ולכן השפיע עליו אהבה, אבל רבקה אהבת את יעקב וטורחת רק על עתידו של יעקב.

ג. בשפתי חכמים כתב אין להקשות למה לא הלכה אצל אברהם שהרי גם הוא היה נביא, כי יש לומר שהקב"ה העלים מאברהם עניין ההריון שלא יצטער שהרי מת אברהם קודם שיצא עשו לתרבות רעה כדי שתהא מיתתו בשיבה טובה. ע"ש. לכאורה משמע מדבריו שאברהם לא ידע כלל על הריון ולידת עשו ויעקב וזה כמובן לא ניתן להאמר, אלא צריך לבאר כוונתו שה' העלים מאברהם את תוכן הנבואה של ב' גויים בבטן ושני לאומים ממעיך יפרדו וכו' כדי שלא יצטער בידועו שעתידי להיות לו נכד הפורש מדרך ה', וסיוע לדבר מכך שאברהם נפטר טרם זמנו כדי למנוע ממנו צער זה. ולדבריו יתכן שרבקה אכן שאלה את אברהם, אך לא ידע לומר לה את סיבת צער ההריון כי העלים ה' ממנו את זה, ולכן הלכה אל שם. אך עדיין נשארת השאלה מדוע לא הלכה ליצחק בעלה? ויש לבאר ע"פ דברי הנצי"ב, בפירושו לתורה "העמק דבר" (כד, סה), שמתאר את מערכת היחסים ביניהם כחסרת תקשורת מאז שראתה אותו לראשונה שבאה עם אליעזר ונפלה מהגמל, ועד לאחר נתינת הברכות מיצחק ליעקב, מחמת יראה ופחד שהיה נדמה יצחק כמלאך אלוקים. (מדובר על כ-83 שנה!) ולכן גם בעניין ההריון הלכה לבית המדרש של שם ועבר ולא ליצחק בעלה שאתו כאמור פחדה לדבר.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

ד. ועוד י"ל, שידעה רבקה שאם תספר לאברהם (חמיה) וליצחק (בעלה) שהיא מצטערת בהריונה, ללא ספק יצטערו הם בצערה, ולא תשרה עליהם הנבואה, ולא יידעו מה לענות לה, דאין הנבואה שורה מתוך עצבות, אלא מתוך שמחה (התוספות השלם). הערה: באבן עזרא ובחזקוני מבואר שתשובת ה' הייתה ע"י נביא או אברהם בעצמו, שהרי לא מת עד שהיו בניה בני ט"ו שנה. א"כ לשיטתם אברהם כן ידע את כל העניין, ויתכן שגם יצחק. ולכאורה הדרא קושיא לדוכתא, ויש לעיין. ובלאו הכי יש מפרשים שכלל לא הלכה רבקה לשם ועבר, אלא דרישה זוהי תפילה (רמב"ן), וי"א שהלכה אל הנביאים שבאותם ימים, או לאדם גדול שידעה בו שרואה ויודע מעשי ה' (רשב"ם והעמק דבר), ולפי"ז יתכן שהיא הלכה באמת ליצחק או לאברהם או לשניהם. וצריך עיון.

54. מדוע אחז יעקב בעקב עשו? (3 תירוצים)

א. יעקב היה הבכור האמתי, רק מאחר ועשו איים לרצוח את רבקה אמו, ויתר לו יעקב לצאת ראשון. אבל יעקב רצה להראות שהוא לא מוותר בקלות, והיתה קשה עליו הפסד הבכורה בלידה. ולכן זיכה אותו ה' שיתגלגל הדבר והוא יקנה את הבכורה ויקבל את הברכות.

ב. ב'מושב זקנים' כתבו: להודיע חסידותו של יעקב אבינו, שעוד בהיותו בבטן אמו היה מרחם על אמו, שאמר: "טוב שאחוז בעקבו כדי שנצא שנינו ביחד, ולא תצטער אמי בצער לידה פעמיים". (אוצר פלאות התורה)

ג. ידוע שיעקב היה גלגול אדם הראשון, רבקה היתה גלגול חוה, ועשו היה גלגול הנחש. ועל הנחש נאמר "ואתה תשופנו עקב".

55. מי קרא ליעקב את שמו? (3 דעות)

א. הקב"ה. (רש"י, אור החיים)

ב. אביו יצחק. (רש"י, רד"ק)

ג. סבו אברהם. (בעל הטורים)

56. "ויגדלו הנערים" [כה, כז], פירש רש"י כיון שנעשו בני 13 שנה, זה פירש לבתי מדרשות, וזה פירש לע"ז (ב"ר סג, י). וקשה שרש"י בהמשך (כה, ל) כתב שהקב"ה קיצר את שנות חייו של אברהם בחמש שנים ונפטר בגיל 175 במקום 180, כדי שימות בשיבה טובה ולא יראה את עשו יוצא לתרבות רעה. ובאותו יום שנפטר אברהם היו עשו ויעקב בני 15 שנה? (3 תירוצים)

א. בגיל 13 יצא לתרבות רעה בצנעא, ובגיל 15 יצא בפרהסיה.

ב. בגיל 13 עבר עברות קלות, ובגיל 15 עבר עברות חמורות ג"ע ש"ד וע"ז.

ג. והריב"א מתרץ עפ"י דברי המדרש, שנטמן יצחק בגן עדן שנתיים, כדי להתרפא מהחיתוך שנהיה לו כשהתחיל אביו לשחטו בעת העקידה, ובאמת היה יצחק בן ס"ב שנה בעת הולדת עשו, ומה שנא' "ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם", הכתוב לא מחשיב את השנתיים שהיה בגן עדן, לפי שאז נשתנו עליו סדרי בראשית. ולפי"ז, אכן היה עשו בן י"ג שנה בפטירת אברהם. (נתיבות דעת)

57. מדוע יצא עשו לתרבות רעה? (2 תירוצים)

א. כי הבנים הולכים אחר אחי האם, והוא נמשך לנפש לבן דודו.

ב. במדרש (שמו"ר פ"א א) איתא: יצא עשו לתרבות רעה מפני שיצחק אהב אותו, וחשך ממנו שבטו, ולא היה מייסרו, עד שתאב עשו מיתת אביו, וביקש להרוג אחיו, שנא' (כז מא) "יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי". אך את יעקב לימד יצחק תורה, וייסרו בבית תלמודו, וכל המייסר בנו, מוסיף הבן אהבה על אביו, דכתיב (משלי יג כד) "חושך שבטו שונא בנו ואהבו שחרו מוסר".

58. מדוע שאל עשו את יצחק אביו שאלות דווקא בענייני מעשרות ולא בעניינים אחרים?

אמנם האבות הקדושים שמרו את כל התורה כולה גם מצוות מדרבנן כמו עירובי תחומין וכו', מ"מ ראה עשו שבמצוות המעשרות מקפידים האבות הקדושים במיוחד: אברהם נתן מעשר לשם בן נח מלכי צדק כשחזר ממלחמת המלכים (בראשית יד, כ), יצחק נתן מעשרות ולכן ספר את תבואתו בגרר אפילו שאין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, כיוון שהיה צריך לעשר ואין מעשרין אמדות (בראשית כו, יב), וגם יעקב אמר 'עשר אעשרנו לך' (בראשית כח, כב). וחשב עשו שהצגה מושלמת לאבא תהיה בעזרת

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

המצווה שעל מקפידה המשפחה המפוארת יותר מכל והיא מעשרות, ולכן שאל שאלות דווקא בענייני מעשרות.

59. מה הפירוש "יושב אוהלים" האמור אצל יעקב? (4 פירושים)

א. משמש בבית המדרש של שם ושל עבר (כל אחד בנפרד), מבקש לדרוש לפני ה'. (תרגום יונתן, וכן רש"י)

ב. היה לומד עם כל חכם שהיה מוצא, כי כל חפצו היה בזה. ולכן ישב בכמה אהלים. (רד"ק)

ג. אוהל אחד של רועים שהיה רועה צאן של אביו, ואוהל שני שבו הכיר ועבד את בורא. (ע"פ ספורנו ורשב"ם)

ד. דבק באשתו ולא באחרת. (כלי יקר) בניגוד לעשו שהיה צד נשים מתחת ידי בעליהן. ואוהלים לשון רבים שכן ד' נשים היו לו ולכל אחת היה אוהל נפרד משום צניעות.

60. תמהו המפרשים היאך היה אוכל יצחק ממאכלי עשיו, וכמו שמדוקדק גם בפסוק זה "כי

ציד בפיו" ותרגם אונקלוס וכן הוא ברש"י שיצחק אהב את עשיו מפני שהיה אוכל מצידו,

וכן אנו מוצאים להלן שיצחק מצוה את עשיו "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי

ואכלה", וקשה שעשיו היה מומר ומבואר בגמרא שאסור לאכול משחיטת מומר לעבודה

זרה, ושחיטת מומר הרי היא נבלה. והלא האבות קיימו את כל התורה כולה ואפילו עירובי

תבשילין, והרי אין הקב"ה מביא תקלה לידי צדיקים? (10 תירוצים)

א. מן החיד"א בספרו פתח עינים מתרץ שכיון שמהתורה אין איסור לאכול אלא משחיטת מומר לכל התורה כולה, ורק מדרבנן מומר ליון נסך ומחלל שבת הרי הוא כמומר לכל התורה, אם כן אף שהאבות קיימו את כל התורה כולה, אפשר שגזירות דרבנן שהיו חכמים עתידין לגזור לפי שנות דור ודור, בזה לא הקפידו לקיים. ואף על פי שאמרו חכמים שאברהם אבינו קיים אפילו עירובי תבשילין, יש לומר שקיים דוקא עירובי תבשילין וכדומה שיש בו טעם מיוחד, שהוא מצוה לכבוד שבת או לכבוד יום טוב. [המפרשים הביאו שכל זה נכון לשיטת הב"ח שסובר ששחיטת מומר נבילה מדרבנן, אבל לדעת הש"ך ושאר פוסקים שחיטת מומר אסורה מהתורה].

ב. בספר זמר ארזים מתרץ שכיון שאיסורו רק מדרבנן שאז שייך הטעם שכתבו התוספות שאין הקב"ה מביא תקלה לידי צדיקים דוקא בדבר של מאכל כי גנאי הוא לצדיק שיאכל דבר איסור. אבל כאן שכל איסורו רק מדרבנן, האיסור רק בגברא ולא בחפצא, וכמו ש' התוס' שאין הקב"ה מביא תקלה דוקא במאכל האסור בחפצא ולא אם האיסור בזמן, כמו יוה"כ. וחיזק דבריו ממה שכתב הרא"ש שחז"ל לא גזרו איסור חפצא על חמץ דרבנן בשעה שישית שהיא גם כן שעת איסור דרבנן.

ג. עוד א"ל דלעולם האבות קיימו התורה כולה ואפילו גזירות דרבנן, אבל במקום שבקיום מצוה רב ההפסד על התועלת - כידוע לא היו מקיימים, כעין מה שמצינו שאברהם לא מל עד שנצטווה כי מצד שני היה עובר על איסור לחבול בעצמו, והארכתו בזה במעדני יוסף ברית מילה. וכך גם כן מצד אחד היה לפני יצחק גזירה דרבנן שלא לאכול שחיטת מומר, ומצד שני חינוך בנו שודאי מחוייב בו, וגם עשיו ודאי מקיים מצוה גמורה שמכבד אביו, נמצא שאם יאכל יצחק מצידו של עשיו רב התועלת על ההפסד, אפילו שזה שחיטת מומר כי עדיין יצחק לא נצטווה בה, וקיים המצוות לפניו משורת הדין, לכן העדיף יצחק לאכול מצידו של עשיו לקרבו ולזכות אותו במצות כיבוד הורים. וזה יסוד גדול בחינוך כי צריך הרבה מחשבה לדעת להעדיף מה לקרב ומה לרחק.

ד. עוד מתרץ מן החיד"א שרבקה היתה בקיאה במעשיו של עשיו ולעולם לא היתה מניחה לעשיו שישחט עבור יצחק, ובהיותה בקיאה בדינים היתה שוחטת בעצמה, דהכל שוחטין לכתחילה ואפילו נשים, ועל כן תמיד רבקה שחטה ליצחק, או יעקב. ורק בפעם הזאת שרצה יצחק לברך את עשיו, צייהו על דיני השחיטה שיעשה השחיטה והבישול בעצמו כדי שיזכה לחול עליו הברכה, וכדי להציל את יצחק משחיטת מומר ומגיעולי גויים הוגד לרבקה ברוח הקודש ונעשה על ידה ועל ידי יעקב, כי אין הקב"ה מביא תקלה לידי צדיקים. ואכן בתרגום יונתן בן עוזיאל פירש "כי ציד בפיו" כי מלא רמאות בפיו של עשיו, ולא כמו שתרגם אונקלוס שהיה יצחק אוכל מצידו של עשיו. ועוד גם לפי אונקלוס אין הכרח שהיה אוכל משחיטתו, אלא רק מצידו, ורבקה היתה שוחטת ומכינה. והו"א שכיון שעשיו הקפיד לכבד את אביו ממילא לא היה שוחט בעצמו שלא להכשיל אביו. אבל יש לדחות זאת כי ודאי עשיו היה מדמה לעצמו שהוא צדיק, ואדרבה ואדרבה היה מבקש לשחוט ליצחק להראות צדקותו. ושוב נתתי ליבי למה שהביא

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

מִן הַגֵּרִי"ל שְׁטֵינְמַן שְׁלִיט"א באילת השחר שאף על פי שהיה עשיר מכבד אביו, מצינו בתרגום יהונתן בן עוזיאל שהביא ליצחק כלב לאכול, הרי שלא נזהר ליתן לאביו דוקא מאכלים כשרים.

ה. בעלי התוס' במושב זקנים מתרצים שמעולם לא אכל יצחק משחיתת עשיר, ולכן נזדמן לו יעקב בפעם הזאת והביא מטעמים ליצחק, שאין הקב"ה מביא תקלה לידי צדיקים. ומה שנא' "כי ציד בפיו" היה יצחק אוכל משחיתתו של עשיר, היינו קודם שנשתמד. וכן תירץ החזקוני.

ו. שמא יש לומר שבכל פעם שהיה עשיר בא לשחוט ליצחק היה מהרהר בתשובה, ועל ידי זה היה לו באותה שעה דין של צדיק [כמבואר בקידושין שהאומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאני צדיק, אף שהוא רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בליבו]. והרי מצינו על הרבה צדיקים שראו ברוח קודשם אם העוף טהור או לא, ועל אחת כמה וכמה יצחק אבינו ע"ה. ומצאתי בספר בן לאשרי לצדיק רבי יצחק הכהן הוברמן זצ"ל שכתב כיוצא בזה שבכל פעם שהלך עשיר לשמש את אביו היה מהרהר בתשובה, ופירש על פי זה שהיה יצחק אוהב את עשיר כי ציד בפיו, רק בשעה שציד בפיו, מפני שבאותה שעה היה מהרהר בתשובה. וביאר עוד שלבישת בגדי החמודות היו מסייעות לו ללבוש רוח קדושה והרהורי תשובה, כי תמיד היה משרת את יצחק עם בגדי החמודות, והיו אלו הבגדים שעשה הקב"ה לאדם הראשון בגן עדן, והיה בהם ריח גן עדן כדכתיב "ורח את ריח בגדיו" ופירש רש"י שנכנסה עמו ריח גן עדן. אך עתה שיעקב לבש את בגדי החמודות, נותר עשיר ללא בגדי החמודות ומפני כך רצה להאכיל לאביו באכילת נבלת כלבו הטמא, ודפח"ח.

ז. בספר פרדס יוסף מתרץ שכיון שהאבות קיימו את כל התורה רק מדין חסידות, ממילא לא שייך בזה את הכלל שאין הקב"ה מביא תקלה לידי צדיקים, כי כל זה שייך דוקא בדבר איסור ממש. וכן תירץ בחידושי אילת השחר שכיון שבני נח היו מותרים באכילת מאכלים אלו לא נאמר בזה שאין הקב"ה מביא תקלה לידי צדיקים.

ח. הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל בספרו מגיד משנה עה"ת מתרץ שבאמת עשיר גם בזה רימה את יצחק במה שהיה אומר לו שמביא לו ציד מן השדה, ולא הביא לו אלא מבית רבקה. ועל פי זה ביאר מה שדרשו חז"ל "ויהי עשו איש יודע ציד" שידוע לצוד ולרמות את אביו, ולכך נאמר "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו" שאכל מצידו כיון שרימהו שאכל מצידו ובאמת לא היה מצידו כלל, שאסור לאכול מצידו ואין הקב"ה מביא תקלה לידי צדיקים.

ט. מִן הַגֵּר"ח קֵנִיבֶסְקִי שְׁלִיט"א בדרך שיחה מתרץ שמבואר בגמרא שאם מתבייש לעבור עבירה בפהרסיא לפני אחד, אינו מומר, וכאן היה מתבייש מיצחק. ואף על פי שאמרו בקידושין שהיה מומר, היה מומר לתיאבון ולא להכעיס, ויש דינים בזה לענין רשות בעירוב ועוד. והוסיף עוד שיש לומר שלא היה עובד עבודה זרה ושחיתתו כשרה, ומה שאמרו שכפר בעיקר, זה בבחינה מסויימת. (אשכול יוסף) י. י"א שסומא פטור מכל המצוות, ולכן יצחק שסומא היה לא הקפיד. רק בענין הרכות רצה שיהיה בתכלית ההידור ולכן ציווה עליו להיזהר בשחיתה.

61. מדוע בישל יעקב נזיד? (3 תירוצים)

- לקח גם הוא דרך לבשל תבשילין, לקרב לב אביו יצחק אליו כעשו. (אור החיים)
- שלא היה אוהב תענוגות העולם הזה, ובישל לעצמו עדשים שהם התבשיל הפחות והפשוט ביותר. (רד"ק)
- מדרש: בישל יעקב עדשים להברות את האבל, שאברהם זקנו נפטר, ויצחק אביו היה אבל. (תרגום יהונתן, וכן ברש"י)

62. מדוע עשו כפל לשונו "האדום-האדום"? (6 תירוצים)

- כוכב מאדים רומז על הדם, גם פירות אדומים באים מכוחו, וגם אבנים יקרות אדומות נמצאות בחלקו שלעשו. (רבנו בחיי)
- דרך אדם הממהר לכפול דבריו לשם זירוז, והוא היה עייף ורעב. (רשב"ם)
- בגלל שהיה תאוותן, וכך דרך התאוותנים לבקש. (רד"ק)
- התכוון גם לעדשים האדומות וגם למרק שבו נתבשלו. (שכל טוב)
- התכוון לבקש מן העדשים האדומות, כי הוא אדום כמותן. (העמק דבר)
- שהיו שם שני מינין 'אדומים', יין אדום ועדשים אדומים (מדרש הגדול). ויש לבאר על פי המבואר ברש"י שיעקב בישל נזיד עדשים לאבלות על אברהם זקנו, ועדשים הוא מאכל אבלים, שאין להם פה,

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

ואף אבל יושב ודומם ואין לו פה. וכן היין הוא בשביל אבלים, כדאיתא בגמ' (סנהדרין דף ע.): "לא נברא יין בעולם אלא לנחם אבלים". הרי ששני מינים אלו, יין ועדשים, הם מאכלי אבלות.

63. מדוע עשו חשב שהוא הולך למות? (5 תירוצים)

- א. בגלל שגזל מנמרוד את הבגד של אדם הראשון, נמרוד היה מאיים עליו להורגו.
 - ב. בגלל שהרג את נמרוד בשביל הבגד של אדם הראשון, חשש מאנשיו של נמרוד שינקמו בו.
 - ג. בגלל שהיה עוסק בציד של חיות רעות, חשש שימות טרם זמנו.
 - ד. בגלל שהיה רעב מאוד, וכוחו תש לגמרי, הרגיש שהולך למות.
- ה. התכוון לדיני העבודה בבית המקדש, שיעקב פרטן לו, וכיון שיש בהן חייבי מיתה, לא רצה בבכורה. (ע"פ רש"י)

64. כיצד מכר עשו ליעקב את הבכורה, הרי זה דבר שלא בא לעולם, וא"א להקנותו? (7 תירוצים)

- א. הריב"ש כתב לתרץ דהוי קודם מתן תורה, ודבר שלא בא לעולם נמי קונה.
- ב. הקצוה"ח (ס' רעח ס"ק יג) כתב דעשו סילק את עצמו מהבכורה, ויעקב זכה אז מדין סילוק עיי"ש.
- ג. אפשר להוסיף ולתרץ עוד עפ"י מה שמצינו לדעת מקצת ראשונים דאפי' לר"מ דאמר אדם מקנה דשבל"ע מ"מ לא קנה אא"כ אמר לכשאקחנה, ועפ"י"ז יש לתרץ כאן דהא דעשו הקנה ליעקב הבכורה היה רק בזמן שראוי לו לחול.
- ד. ויש להוסיף ע"ז תירוץ המהר"ם שיף סיום מס' ב"ק - (מובא בס' 'כמוצא שלל רב' על בראשית עמ' רטו) לתרץ קושי' הנ"ל דהריב"ש, דלכן ביקש יעקב מעשו להישבע לו - דזהו על פי פסק הרמ"א (ח"ו מ ס' רט סעי' ד) שאע"ג דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אולם אם נשבע לקיים המקח אע"פ שלא בא לעולם צריך לקיים שבועתו. ע"כ. ויש לפרש דברי המהר"ם שיף שהיות שא"א שמקנה דשבל"ע ורק יחול בזמן שראוי לו לחול ע"כ השביע לו יעקב שיקיים הבטחתו.
- ה. יש ראשונים ומדרשים דס"ל דמה שקנה יעקב הי' ענין רוחני, דז"ל רש"י (פכ"ה, לא) ד"ה 'בכרתך-' "לפי שהעבודה בבכורות אמר יעקב אין רשע זה כדאי שיקרב להקב"ה", דמשמע שהמדובר ה' בעבודת עשו ויעקב עצמם אז. וכן פי' בספורנו שם (פסוק לא) ד"ה 'מכרה' וז"ל: אין ספק שלא תוכל להתעסק בעניני הבכורה לשרת לאל יתברך ולעשות את הראוי לבכור. וכן"ה בפ"י החזקוני, "כיום" - שעדיין אין העבודה נוהגת, אבל לעתיד שהעבודה בבכורות אין אדם רשאי לקנות בכורה. עכ"ל. וכן רבי, ואכ"מ. ולשיטת אלו, א"ש דאכן הוי דבר שבעולם.
- ו. אפשר לומר שבאמת המכירה לא חלה, וגם בלעדיה היה יעקב היורש היחיד שראוי לבכורה, שהרי עשו נפסל, ולא היה עוד בן ליצחק חוץ משניהם, ויעקב עשה את המכירה רק כדי לסלק ערעורים מצד עשו וזרעו אחריו.
- ז. אם אין למוכר ממה להתפרנס באותו יום, הוא גומר בדעתו למכור בכל אופן, והמכירה חלה. ומאחר שעשו היה רעב מאוד ועייף, הסכים בכל אופן והמכירה חלה. (מהרי"ט ויפה עינים)

65. מדוע יעקב אבינו נתן לעשיו לחם, הלא לא ביקש ממנו אלא נזיד עדשים? (9 תירוצים)

- א. יש ליישב על פי מה שמצינו במסכת קידושין (ח): התקדשי לי בככר, תנהו לכלב אינה מקודשת, ואם היה כלב שלה מקודשת. בעי רב מרי מה הדין בכלב רץ אחריה ואמרה לו שיתן הככר לכלב ותתקדש לו האם מקודשת או לאו, האם באותה הנאה שמצילה ממוות גומרת בדעתה להתקדש לו, או שמא יכולה לומר לו מהתורה אתה חייב להצילני, ונשאת הגמרא בתיק"ו. וכן כך גם כאן במכירת הבכורה יש לומר, שלכאוף יכול היה עשיו אחר כך להטיל פקפוק במכירה, בטענה שהיה במצב של פיקוח נפש ולכן הסכים למכירת הבכורה תמורת נזיד עדשים, אבל למעשה המכירה לא תחול כי מהתורה מחוייב יעקב להביא לו נזיד עדשים כדי להצילו, לכך הקדים יעקב אבינו תרופה למכה והקדים ליתן לו לחם, ובזה יצא מכלל סכנה, וממילא המכירה חלה בתוקף גמור אחר שנטל נזיד העדשים תמורת הבכורה.
- ב. שמא יטען עשיו שאין ליעקב אלא שכר אכילתו כדון רופא שפסקו לו דמים הרבה. כעין זה ביאר בספר מיכל מים חיים בפרשתן על פי מה שנפסק בשו"ע (סימן של"ו סעיף ג') מי שיש לו סמנים, וחבירו חולה וצריך להם, אסור לו להעלות בדמיהם יותר מן הראוי. ולא עוד, אלא אפילו פסקו לו בדמיהם הרבה, מפני צורך השעה שלא מצאו סמנין אלא בידו, אין לו אלא דמיהן. וממילא כך גם כאן, לכאוף יכול היה עשיו אחר כך לטעון שכיון שהיה חולה ונזקק לאכילתו מחמת רעב וצמא, ממילא אין ליעקב אלא שכר

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

אותו האכילה, אף על פי שפסק לו תמורתו את הבכורה כדין הפוסק לרופא דמים הרבה עבור הסמנים דאין לו אלא שכרו, לכך הקדים יעקב לעשיו לחם שבזה יצא מכלל רעב וצמא, והיה צלול בדעתו ומכר לו בכורתו תמורת נזיד העדשים.

ג. עי"ל על פי מאמר שלמה המלך ע"ה (משלי כ"ה, כ"א) "אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים", כעין מה שמצינו במסכת מגילה (טו:) "ת"ר מה ראתה אסתר שזימנה את המן? רבי יהושע אומר מבית אביה למדה, שנא' "אם רעב שונאך האכילהו לחם". ויעוין ברבינו בחיי (פרק כ"א) שפירש בדרך זו הטעם שסילק אברהם את ישמעאל מביתו עם לחם וחמת מים, לפי שראה במראה הנבואה שעתידיים בניו להשתעבד תחת ידי ישמעאל, וישנאו אותם שנאה גדולה שאין אומה בעולם שיהיו שונאים לישראל כבני ישמעאל, על כן התנהג אברהם עמו כמו שראוי להתנהג עם השונא ונתן לו לחם ומים, ככתוב "אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים".

ד. עוד אל ולפרש על פי מה שכתב רבינו הרמב"ם בספר המצוות (לא תעשה קצ"ה) שיש איסור לאו מן התורה לאכול כמו זולל וסובא, והביא לשון הגמ' בסנהדרין (ג.ג.) אזהרה לבן סורר ומורה מניין ת"ל "לא תאכלו על הדם", דהיינו לא תאכל אכילה שהיא מביאה לשפוך דם, והיא אכילת זולל וסובא שחייב עליה מיתה, וכשאוכל כמו זולל וסובא עובר על לאו, וכתב המשנ"ב (קנ"ו סק"ד) שמתוך זה אנו למדין שגם באופן שאינו מתחייב מיתה על אכילתו, כגון שלא בימי הנערות וכדומה, מכל מקום נוכל לראות כמה מגונה ומכוער הדבר ביותר מדכתיב "ואמרו אל זקני עירו בננו זה וגו' זולל וסובא", ונאמר בקבלה (משלי כ"ג כ') "אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו", [ולהרמב"ן נכלל כל זה במצות עשה של קדושים תהיון]. והנה כבר כתבו המפרשים, רב האי גאון ועוד, דדבר שנראה מסברא ממידות ונימוסין גם בן נח מצווה בו, ואשר על כן יש לומר שכיון שביקש עשיו מיעקב הלעיטני נא, והיינו שביקש לאכול כדרך זולל וסובא, לכך הביא יעקב לעשיו גם לחם כדי שילפת הפת בעדשים, ואולי על ידי זה יפרישו מאיסור שלא יאכל כדרך זולל וסובא.

ה. הרד"ק מפרש בשם אביו ז"ל שיעקב נתן לעשיו מחיר כסף תמורת הבכורה, והלחם ונזיד עדשים היו לאכילת שניהם על המכירה כדי לקיימה, וכן כתב הרשב"ם שעשיו מכר בכורתו ליעקב בדמים. וכן מבואר בחזקוני שהלחם ונזיד עדשים היו כעדות לקיום המכירה: ויעקב נתן לעשיו עם הכסף שנתן לו במקח נתן לו לחם ונזיד עדשים לעדות קיום המכירה כדרך כל לוקחים מקח, וכן מצינו "ויקרא לאחיו לאכול לחם" בברית בין יעקב ולבן. וכן כתב בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (סי' תש"ל) שבימי קדם נהגו לגמור העיסקא על ידי אכילה ושתייה. והספורנו כתב שיעקב עשה קניין חליפין בקניין הבכורה מעשיו.

ו. בספר עונג שבת כתב לבאר דלכאו' יפלא על יעקב אבינו שהיה מדתו רחמים היאך יתכן שבשעה שביקש ממנו אחיו עשיו הלעיטני נא מן האדום לא רצה ליתן לו אלא רק תמורת מכירת הבכורה, וביאר שבדאי יעקב אבינו היה נותן לעשיו גם מבלי המכירה, והראיה לדבר שלבסוף נתן לו גם לחם, יותר ממה ששאל, אך ניצל הזדמנות זו למכירת הבכורה, לפי שראה שעיפה נפשו להורגים שהיה מלא רציחה ואין ראוי כלל לעבודה, שהרי כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו, לכן עשה כל זה בתחבולה שימכור את בכורתו, להוציא יקר מזולל.

ז. בפירוש ידי משה על מדרש רבה מבאר בדברי רבי יוחנן שאמר מניה ומן פטרוניה, שהוקשה לר' יוחנן כפל לשונו של עשיו מן האדום האדום הזה, ועוד הלא לא בקש עשו לחם, לכך מפרש ר' יוחנן שעשיו כפל לשונו, להורות שרוצה נזיד עדשים וגם לחם של עדשים, לזה אמר מניה היינו תבשיל עדשים בעצמם, ומן פטרוניה הכוונה מן החלות של עדשים, כי התרגום של מצות הוא פטירן, לפיכך נתן לו לחם ונזיד עדשים, ומלת עדשים חוזרת גם על נזיד וגם על הלחם, ששניהם היה מין עדשים כרצונו של עשיו.

ח. שמא יש לומר שיעקב סעד ליבו בפת וחילק גם לכל בני הבית על הזכות שנפלה בחלקו בשמחת קניית הבכורה כעין מה שעושים סעודת מצוה ביום שזוכה האדם במצוות.

ט. שמא עי"ל שנתכוין יעקב להפרישו לעשיו על ידי אכילת הלחם מאכילת דבר איסור כגון אבל מן החי וגזל וכדומה, דעל ידי זה ישבע ולא יבוא אחרי זמן קצר לאכול דבר איסור. (אשכול יוסף)

66. "ויאמר אחותי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגוני אנשי המקום על רבקה" [כו, ז]. מדוע יצחק אמר 'פן' שפירושו 'אולי', ואברהם אמר 'והרגו אותי' כלומר בוודאי? (2 תירוצים)

א. אולי חשב יצחק שהפלשתים יזכרו לו זכות אביו אברהם ולא יגעו בו לרעה.

ב. היות ובחז"ל מובא שארבע נשים יפיפות היו בעולם, ושרה אחת מהם, ורבקה לא. א"כ בהכרח ששרה הייתה בבחינה מסויימת יותר יפה מרבקה. על אף שמצינו בדברי חז"ל שהיו דומות גם רוחנית

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

וגם גשמית. אך בכל אופן שרה הייתה יפה יותר מרבקה. שכן אצל שרה כתוב 'כי יפה היא מאוד', ואצל רבקה כתוב 'כי טובת מראה היא'. לכן בשרה אברהם חשב שבדאי יהרגו אותו, אבל יצחק הסתפק.

67. על מה מרמזים 3 הבארות שחפר יצחק? (3 תירוצים)

א. על 3 בתי המקדש, ה-2 הראשונים נחרבו על ג' עבירות חמורות ושנאת חינם, והשלישי יהיה לעולמים בעזה"י.

ב. על 3 גלויות. עשק כנגד בבל, שטנה כנגד המן, ורחובות כנגד יוון. וגלות אדום מרומזת במילה 'שבעה'.
ג. תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר: שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתן אלא ע"י יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא. וכתב הגאון מוילנא שג' הבארות הם כנגד ג' המתנות. וידוע שאברהם משה ומשיח רכבו על החמור, כלומר שלטו בחומריות שלהם, ולכן בזכות אברהם זכינו לארץ ישראל, בזכות משה לתורה, ובזכות משיח לעולם הבא.

68. מדוע כהו עיניו של יצחק? (15 תירוצים)

א. יצחק ביקש מה' יסורין כדי שלא תהא מידת הדין מתוחה עליו, והקב"ה הביא לו. (בראשית רבה) וצ"ע לפי"ז מדוע דווקא קיבל יסורין של סומא ולא של חרש או חירג וכדומה? ויבואר בהמשך.

ב. מעשני של נשות עשו שהיו מקטרות ומעשנות לע"ז. (רש"י) ורבקה לא ניזוקה כי היתה רגילה לכך מבית אביה.

ג. מדמעותיהן של מלאכי השרת שנפלו לעיניו בעקדה. (רש"י)

ד. מדמעותיו של אברהם אביו שנפלו לעיניו בעקדה. (יפה טוהר)

ה. מפני שנסתכל בדמות עשו הרשע. (תנחומא תולדות ח')

ו. כדי שיטול יעקב את הברכות. (רש"י)

ז. בגלל שלקח שוחד מעשו, והשוחד יעוור עיני חכמים. (בעל הטורים)

ח. מחמת הזקנה. (רשב"ם)

ט. מפני שלא מיחה בבנו עשו על רשעותו, וכדמצינו אצל עלי. (ספורנו)

י. בגלל שהסתכל בשכינה בזמן העקדה, ובעצם היה חייב מיתה ע"ז, משום "כי לא יראני האדם וחי", ורק הקב"ה עשאו סומא שנחשב כמת. (תרגום יונתן)

יא. כדי שלא יראה את מעשי נשות עשו ויצטער. (מדרש תנחומא)

יב. כדי שלא יצא לרחוב ויאמרו הבריות הנה אביו של רשע. (בראשית רבה) ורבקה לא ניזוקה, כי דרך הנשים ליישב בבתיהם.

יג. מרוב רגילותו בישיבה ותושיה, המתשת כוחו של אדם. (ריטב"א יומא כח)

יד. בגלל קללת אבימלך שקילל את שרה 'הנה הוא לך כסות עינים' (בראשית ל'), וזה נתקיים בזרעה. (ב"ק צ"ג, מדרש שכ"ט, ובילקוט)

טו. במהרש"ל ובעוד מפרשים מצרפים מספר סיבות: בעקדה כהו עיניו מדמעות המלאכים, ולבסוף כהו מעשן הקטורת לע"ז של נשות עשו, וה' סיבב זאת כדי שיטול יעקב את הברכות. לפי"ז אפשר לומר שיצחק שביקש יסורין, קיבל דווקא יסורין של סומא ולא של דבר אחר, בגלל שהיה חייב מיתה שהציץ בשכינה, וסומא חשוב כמת, וכך חסך ממנו ה' מיתה ממש כדי לא לצער את אברהם.

69. היאך יתכן שעשו נודע בקיום מצוות כיבוד הורים בהידור, עד שחז"ל שיבחוהו, הרשה לנשיו להקטיר קטורת לע"ז בבית הוריו ולצערם? (4 תירוצים)

א. כיבוד הוריו היה רק בזה ששירתם בבגדי החמודות.

ב. משעה שמכר את הבכורה ליעקב הפסיק לכבד את הוריו.

ג. יתכן שהם עשו זאת ללא ידיעתו שהרי רוב היום היה בשדה, ויצחק ורבקה לא רצו להטיל מחלוקת וריב בינו לבין נשותיו.

ד. יש אומרים שאגדות חלוקות בזה, וי"א שלא כיבדו.

70. אלו דברים נתכסו מעיני בני אדם? (7 דברים)

יום המיתה. זמן ביאת המשיח. מתי תיפול מלכות אדום. עומק הדין. אין אדם יודע במה יתפרנס. אין אדם יודע מה בלב חברו. אין אדם יודע מה בבטן אישה המעוברת.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

71. "שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד" [כז, ג]. רש"י: שא נא- חדד סכינך ושחוט יפה שלא תאכילני נבלה, וצודה לי- מן ההפקר ולא מן הגזל. לכאורה קשה אם עשו היה כשר בעיניו של יצחק, עד כדי כך שאהב אותו ורצה לברך אותו ברכות נשגבות, כיצד לא סמך עליו בענייני נבילות וגזל? (3 תירוצים)

א. מצינו שבזמן הגמרא היו יכולים לשחוט עוף ע"י חץ שהעיפו באוויר, שהיה נכנס בדיוק בסימנים בצוואר העוף והייתה אומנות עדינה מאוד, ויש להיזהר שלא תהיה חלדה הפוסלת את השחיטה. ולכן הזהיר אותו יצחק שלא יעשה כן, וכן שלא יקח מבהמות וחיות המכונסים במקום אחד, שא"כ יתכן שיש להם בעלים ונקרא גזל. (חולין ל.)

ב. י"א שיצחק לא נסתמא בהדרגה אלא בבת אחת, והוא חשיב כמי שאחזו בולמוס והוא חולי שיש בו סכנה. ואע"פ שחולה שיש בו סכנה מותר באכילת איסור, מ"מ ביקש יצחק מעשו שלא יאכילנו נבלות וטרפות, ולא מן הגזל, אפילו שיש לו היתר משום פיקוח נפש. (יפ"ת)

ג. שערי אורה (שער ה'): יצחק ידע מי זה עשו, וידע את מעלליו, ולכן הזהירו על הנבלה ועל הגזל. ובכז"א רצה לברך אותו, כי הוא היה למעלה בגן עדן לאחר העקדה כמו שמבואר בזוהר ובילקוט שמעוני, והוא ידע מה זה גיהנום, ולכן העדיף לברך את עשו שישעבד את בניו של יעקב (והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך) כדי שישורין יכפרו במקום גיהנום שאין קשה ממנו.

72. מדוע יצחק היה צריך לקבל אוכל (מעשו) כדי לברכו? (2 תירוצים)

א. כי הסומים אינם נהנים מן הראיה, וצריכים לאכול הרבה כדי לשבוע, ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה ולא מתוך צער. (רבנו בחיי)

ב. מכיוון שהברכה הייתה על שפע גשמי, מן הראוי היה שיכין בעבורו מזון גשמי בשפע. שבברכות יש עניין של מידה כנגד מידה, כגון: מביאים קרבן העומר בפסח שבו התבואה מתברכת. (רבנו בחיי)

73. אם יצחק ידע את גודל רשעותו של עשו, מדוע לא ביקש לברך את יעקב? (2 תירוצים)

א. יצחק צפה וידע שיעקב ישיג את כל ברכות ושפע העולם הזה בכח התורה.

ב. עשו ויעקב גמרו ביניהם שהעולם הזה שייך לעשו והעולם הבא ליעקב, ולכן הברכות על העולם הזה שייכים לעשו.

74. באיזה תאריך בירך יצחק את יעקב, ומדוע נצרך לשני גדיים? (3 דעות)

א. זה היה פסח, ולכן יצחק ביקש שני גדיים, אחד לקרבן פסח ואחד לקרבן חגיגה.

ב. במדרש מובא שזה היה ביום כיפור, ובשני גדיים היה רמז לשני השעירים, אחד לה' ואחד לעזאזל. (ע"פ ב"ר פס"ה)

ג. בראש השנה היה. (זוהר אמור צט, ב) ושם אחד לקרבן תמיד ואחד לקרבן מוסף, ויש לעיין.

75. מנין הגיעו בגדי החמודות של עשו? (2 דעות)

א. אדם הראשון מסרם לחנוך, וחנוך למתושלח, ומתושלח לנח. חם גנבם מנח לאחר המבול ומסרם לנמרוד מבני בניו, ועשו לקח מנמרוד. (פדר"א פכ"ד)

ב. אדם הראשון מסר לשת, שת למתושלח, מתושלח לנח, נח לשם, שם לאברהם, אברהם ליצחק, ויצחק מסרם לעשו. (אגדת בראשית פמ"ג).

76. היאך רבקה אמנו נתנה ליעקב בגדי עשיו בלא דעתו, והלא שואל שלא מדעת גזלן הווי? (12 תירוצים)

א. החתם סופר מתרץ על פי הגמרא בבא מציעא שגדול וסמוך על שלחן אביו יש לו דין של קטן שמציאתו לאביו. ולפי זה כל אשר לעשיו היה של יצחק מחמת שהיה סמוך על שולחנו, ומותר ליהנות מאשה הנאה מועטת שלא מדעת בעלה, דהיינו הלואת לבישת בגדים לזמן קצר, לכן היה היתר במה שהלבישה רבקה את בגדי עשיו ליעקב.

ב. בעל השבט סופר בספרו שערי שמחה מתרץ שעשיו נתן רשות לרבקה והפקיד אצלה את הבגדים על תנאי שתוכל להשאילם לאחרים ולהשתמש בהם כרצונה. אך יש להעיר דאדרבה משמע במדרש וברש"י שהלא כמה נשים היו לו לעשיו ובכל זאת היה מפקיד את בגדיו דוקא אצל אמו רבקה, לפי שהיה בקי במעשיו הרעים של נשיו והיה חושדן שמא יגזלו את בגדיו, לכן הפקידם אצל אימו רבקה שהיתה

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

נאמנת עליו. ומשמע מכל זה שהיה עשיו ירא שלא ישתמשו אחרים בבגדיו, ולכך בדוקא הפקידם אצל רבקה שהיה סמוך ובטוח שלא תשאילם לאחרים. ובמעדני אשר הוסיף להעיר שלא מסתבר שעשיו נתן רשות להשאיל את הבגדים באופן שיגיע לו על ידי זה הפסד הברכות.

ג. בספר הנותן אמרי שפר לבעל שו"ת הראנ"ח שהקשה כאמור היאך הותר לרבקה ליתן בגדי עשיו ליעקב שזה ודאי גזל גמור ואין הנפקד רשאי לעשות כן, והוסיף שהרי רבותינו ז"ל דרשו "וקח לי משם שני גדיי עזים" שהיו שלה ואינם מגזל, שכך כתב לה יצחק בכתובתה ליטול שני גדיי עזים בכל יום, הרי שלולי זה לא היה לה ליקח מן הצאן גדיי עזים שהיו גזל בידו, ואיך בענין זה של בגדי עשיו לא חששה כלל. ותירץ שלפי שנאמר לרבקה בנבואה "ורב יעבוד צעיר" שעשיו יהיה עבד ליעקב, לכך ראתה בזה היתר גמור, שכיון שהקב"ה אמר כן, אם כן כל נכסיו של עשיו שייכים ליעקב, דמה שקנה העבד קנה רבו. וביאר שזה מה שנתכוונה התורה לרמוז במה שנאמר "ותקח רבקה את בגדי עשיו בנה הגדול" דקשה למה צריך להזכיר כאן שהוא היה בנה הגדול, ולאור האמור מיושב דכוונת התורה שבהיות והבגדים היו של בנה הגדול לכך הם נתונים לבנה הקטן, כמו שנאמר לה "ורב יעבוד צעיר".

ד. עוד מתרץ המהראנ"ח שכיון שבגדי עשיו היו אצלה כבר בבית ולא לבשם עשיו, הרי מחוייב הנפקד לנערם אחת לשלושים יום, וכן במוצא מציאה, וכמבואר בגמרא בבא מציעא ולכך אמרה התורה "החמודות אשר אתה בבית" לרמוז שכיון שהיה מופקד אצלה היתה צריכה לנערם וכאמור, וסיים דאיבעיא לן בגמרא שטחה לצורכו ולצרכה מאי, והעלה בתיקו. ונראה דכוונתו שתירץ זה יעלה יפה לפי צד אחד בגמרא שגם לצורכו מותר, ולפי זה לק"מ ממה שפסק הרמב"ם לחומרא.

ה. נראה לתרץ דכיון שראתה רבקה שגילו לה ברוח הקודש שיצחק מבקש ליתן הברכות לעשיו, ראתה בזה הוראת שעה מאת רוח הקודש שיעקב יטול הברכות, וכיון שכדי לזכות בברכות הוכרח שילבש יעקב את בגדי החמודות לעשו, גם זה היה כלול בהוראת שעה של רוח הקודש שילבשם, וכבר כתב הרמב"ם שאם יאמר נביא לעבור על אחת מכל מצוות האמורות בתורה לפי שעה, מצוה לשמוע לו.

ו. עוד נראה לתרץ בס"ד שרבקה חששה שמא בעת שיטול יעקב את הברכות מיצחק ימצאהו עשיו ואז יבקש להורגו, ולכן מחשש פיקוח נפש וכן כדי להפריש את עשיו משפיכות דמים, הליבישה רבקה ליעקב את בגדי החמודות אשר לעשיו, שהרי ידוע שהיו מצילים את הלובשם, ואף כל החיות היו נכנעים אליו, כמבואר בפרקי דרבי אליעזר ובמדרש, ושמתעם זה נמרוד היה נקרא "גיבור ציד". וכמו שמצינו שאחרי שנתברר לעשיו שיעקב נטל את הברכות נאמר ויאמר עשיו בליבו יקרבו ימי "אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי".

ז. בירושלמי אמרו מהו החמודות? שהיה משמש בהן כהונה גדולה שהיה בכורה גדולה. שמתחילה היתה עבודת הקרבנות בבכורות ולכך הליביש הקב"ה לאדם בגדי כהונה גדולה שהיה בכורו של עולם, וזה מה שנאמר "ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" ואדם הראשון מסרם לשת, ושת מסרם למתושלח, ומתושלח לנח, ונח לשם שהיה בכורו של נח, שם מסרם לאברהם, ואברהם ליצחק, ויצחק לעשיו שהיה בכור ובהם היה משתמש בעבודת הקרבנות. ולפי זה יש ליישב בפשיטות שכיון שמכר עשיו ליעקב את הבכורה, ממילא בכלל מכירה זו היה כלול גם מכירת בגדי החמודות שהיו משמשים לעבודה.

ח. במדרש הנזכר שהביא שיצחק הפקידם אצל עשיו, כתב בזה"ל: כיון שראה יצחק, שנשיו של עשיו עובדות עבודה זרה, נטלם מן עשיו והפקידם אצל רבקה. עכ"ל. [וזה דלא כהמדרש שהביא רש"י שעשיו בדוקא היה מפקידם אצל רבקה, או י"ל שגם עשיו מתחילה היה מפקידם אצל רבקה, ולזה הכתוב קוראם "בגדי עשיו אשר איתה בבית" אבל אחר פקד יצחק שלא תחזירם לעשיו אלא ישארו אצלה בפקודתו]. ומעתה לא קשה כלל דאדרבה של יצחק היו, והפקידם אצל רבקה, ובודאי הפקידם אצלה על דעת שתוכל ליתן ליעקב אבינו.

ט. מצאתי בזה"ק שהקשה שהתורה מעידה שהבגדים היו של עשיו, והרי כתוב וירח את ריח "בגדיו" משמע שהיו של יעקב שנאמר "בגדיו", ומתרץ שהיו שייכים ליעקב, ו"בגדי עשיו" הכוונה שהיו אצלו בגזילה, וכיון שלבשם יעקב חזרו הבגדים לבעליהם. ופשוט שלפי זה מיושב בפשיטות היאך הליבישה רבקה את יעקב את בגדי החמודות

י. מתרצים על פי הט"ז שהביא דברי הב"ח שגוי שמשכן כלי אצל ישראל ואין דעתו לשקעו אצלו אסור לישראל להשתמש בו משום גניבת דעת העובד כוכבים, [וכן דעת המגן אברהם (סימן תע"ב סק"ב) ע"ש]. וחלק עליו הט"ז וכתב שלדעתו ודאי יש היתר ברור להשתמש במשכון של עובד כוכבים שלא ברשותו דלא עדיף מהפקעת הלוואתו דמותר ומעתה מיושב שהרי עשיו היה לו דין גוי כמבואר בתוספות קידושין.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

יא. הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל בספרו מגיד משנה מתרץ דהנה בעלי התוספות עה"ת כתבו עה"פ "כי עיף אנכי" שאותו היום הרג עשיו את נמרוד על ידי שנטל עצה מיעקב שכל זמן שיהיה נמרוד לבוש בגדי החמודות לא יוכל לו, וכן עשה והרג נמרוד. ונמצא שהיה ליעקב חלק זכות בבגדי החמודות, שהרי יעקב נתן עצה לעשיו במלחמה היאך יוכל לנצח את נמרוד, והלכה בידנו דאחד ההולך למלחמה ואחד היושב על הכלים שניהם חולקים, כך גם בבגדים אלו היה ליעקב חלק, ולכן היה מותר לו להשתמש בהם. (אשכול יוסף)

יב. זכין לאדם שלא בפניו, וזכות היא לעשו שיעקב השתמש בבגדו.

77. "את בגדי עשו בנה הגדול... ותלבש את יעקב בנה הקטן" [כז, טו]. מדוע האריך הפסוק לומר שעשו הוא הגדול ויעקב הוא הקטן, וכי אין אנו יודעים זאת?

להודיע שמה שעשתה רבקה היה בצדק, ולא חשיב כשולח יד בפיקדון שהוא גוזל. מכיוון שנאמר לה ע"פ ה' 'ורב יעבוד צעיר', א"כ כל נכסי עשו הגדול שייכים ליעקב הקטן, דמה שקנה עבד קנה רבו. וידוע עשו ויעקב לא היו בעלי אותו מבנה גוף, ולא באותה מידה בבגדיהם, ובכל זאת כשהלבישה רבקה את יעקב בבגדי עשו נעשה נס והבגדים היו עליו בגודל המתאים אפילו שגופו היה קטן יותר משל עשו, ובזה הבינה רבקה שמן השמים מסכימים למעשיה. (ש"ך וצורור המור)

78. כיצד הבחין יצחק שהקול קול יעקב? (4 תירוצים)

א. מכיוון שיעקב מדבר בלשון רכה ועדינה, ועשו מדבר בלשון ציווי גסה. (רש"י)

ב. הקול של יעקב היה עדין וצלול, והקול של עשו היה עב ומחוספס.

ג. י"א שיעקב שינה קולו וניסה לדמותו לקולו של עשו, לפי שהביא בחשבון אפשרות כזאת שאביו יכירו לפי הקול. אבל אם כל זה, לא היו הקולות דומים. (הרמב"ן)

ד. י"א שעשו לקח בחשבון שיעקב ינסה לרמות ולקחת את הברכות במרמה ע"י שידמה את קולו של עשו, ולכן סיכם עשו עם יצחק שהוא יבוא וידבר כקולו של יעקב. ויעקב בא ודיבר בקולו הרגיל, וחשב יצחק לתומו שזה עשו כפי שסיכם עמו. (בית הלוי)

79. "ראה ריח בני". מהם ברכות הריח? (5 ברכות)

בורא מיני בשמים. בורא עצי בשמים. בורא עשבי בשמים. הנותן ריח טוב בפירות. על שמן אפרסמון מברך: הבורא שמן ערב.

80. מדוע הקב"ה סובב את העניינים שיעקב יקבל את הברכות במרמה כעשו ולא ביושר כיעקב?

א. כדי שעם ישראל לא יסמכו ע"ז, ויהיו עיניהם נשואות תמיד לאביהם שבשמים, ולא יהיו בטוחים בדבר כל הזמן וירבו להתפלל. (ש"ך)

ב. אם יצחק היה מברך את יעקב כיעקב, הברכה הייתה חלה רק על הצדיקים בעם ישראל שמעלתם כיעקב. אך כשיצחק בירך את יעקב כעשו, הברכה חלה גם על פושעי ישראל שמתנהגים כעשו. הה"ד את ריח בגדיו, את ריח בוגדיו. שגם יוסף משיתא וגם יקום איש צרורות אחיין של רבי יוסי בן יעזר, שהגיעו לשפל המדרגה, ברגע האמת חזרו בתשובה. וכל זה מכח אותה ברכה שיצחק בירך את יעקב כעשו, ולא כיעקב.

81. מדוע עשו רצה להמתין שיצחק אביו ימות, ולא הרג את יעקב אחיו מיד? (6 תירוצים)

א. כדי שלא לצער את יצחק אביו. (רש"י) ומשמע שמצער אמו לא היה אכפת לו כי ידע שעזרה ליעקב בלקיחת הברכות. "האור החיים" כתב: תלה עשו באבלות יצחק ולא במיתת יצחק, לפי שעד סתימת הגולל המת מרגיש במה שמתרחש, ולא רצה עשו שיצחק ירגיש זאת (יפה נוף).

ב. הרמב"ן כתב שפחד עשו שאם ימיתנו בחיי אביו, אז יקלל אותו יצחק ויהפוך ברכתו לקללה.

ג. בתרגום יונתן כתב שאמר עשו: הלא גם קין הרג את אחיו הבל (בחשבו שהוא היה היורש היחיד), אבל אח"כ ילד אביו את שת, וכן אני אם אמית את יעקב עכשיו, יחזור אבי ויליד בן, משא"כ כשאמיתנו אחר מיתת אבי, אז אהיה אני היורש היחיד.

ד. ה"כלי יקר" כתב דאבל אסור בדברי תורה, ויצחק הרי אמר "והיה כאשר תריד" - בזמן שלא יעסוק בתורה, אז "ופרקת עולו", א"כ בימי אבל יצחק - יעקב לא יעסוק בתורה, ולא יהיה דבר שיגן עליו, ואז יהרוג את יעקב. והוסיף: דמטעם זה אדם שהוא אבל צריך שמירה.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

ה. במדרש נאמר, שעשו התכוון בנישואיו אלו, שישמעאל יהרוג את יצחק על ירושת אביהם אברהם, ולאחר מכן הוא יהרוג את ישמעאל בתור גואל הדם של יצחק אביו, וכן יהרוג את יעקב, ואז הוא ירש לבדו את העולם. (שתי ידות)

ו. י"א שעשו התכוון לרצוח תחילה את אביו יצחק, ואח"כ לרצוח את אחיו יעקב. (ב"ר וישלח)

82. "קצתי בחיי" [כז, מו] האות ק' במילה 'קצתי' היא זעירא (קטנה). מדוע? (2 תירוצים)

א. לרמז שלא הייתה זו הסיבה העיקרית לשליחת יעקב מפני בנות חת, כי הורגלה בבית בתואל. אלא מפני עשו שרצה להורגו. (ע"פ העמק דבר)

ב. רמז לכך שבית המקדש שהיה גבוה ק' אמה נחרב בגלל שעמ"י התחתנו עם בנות חת. (רבנו בחיי)

83. כמה מצוות יש בפרשת תולדות?

בפרשת תולדות אין מצוות.

84. כמה פסוקים יש בפרשת תולדות?

106 פסוקים.

"טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף"